

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Perusopetuksen kehittämisen kokonaisuus

Opetusneuvos Tommi Karjalainen
13.5.2026

Perusopetuksen kehittämishankkeiden kokonaisuus

Peruskoulun tulevaisuustyö

- Pitkän aikavälin visio peruskoulun kehittämisestä
- Millaisia taitoja oppilaat tarvitsevat tulevaisuudessa? Miten peruskoulu voi tukea merkityksellistä elämää ja suomalaisen yhteiskunnan positiivista kehitystä globaalien murrosten keskellä?”
- Visioraportin julkistus 11.2.2026

Väestökehitystyöryhmä

- Koulutusjärjestelmän, lainsäädännön sekä rahoituksen kehittäminen ja arvio etäopetuksen hyödyntämisen mahdollisuuksista ja muista innovatiivisista tavoista järjestää perusopetusta
- Miten varmistamme lasten oikeuden yhdenvertaiseen koulutukseen koko maassa, kun väestökehitys eriytyy alueiden ja kuntien välillä?”
- Raportin luovutus 12.3.2026

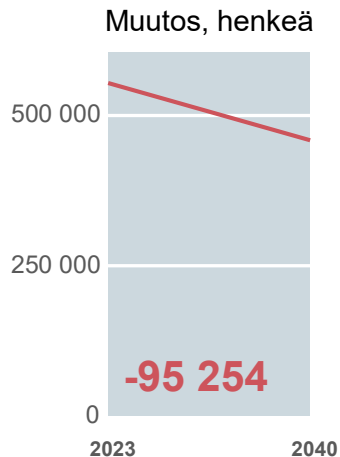
Oppimistulostyöryhmä

- Toimenpide-esitykset perusopetuksen kehittämiseksi ja oppimistulosten parantamiseksi
- Mitä tiedämme pitkään jatkuneesta perustaitojen oppimistulosten laskun syistä? Miten suunta saadaan kääntymään?”
- Raportin luovutus 29.4.2026

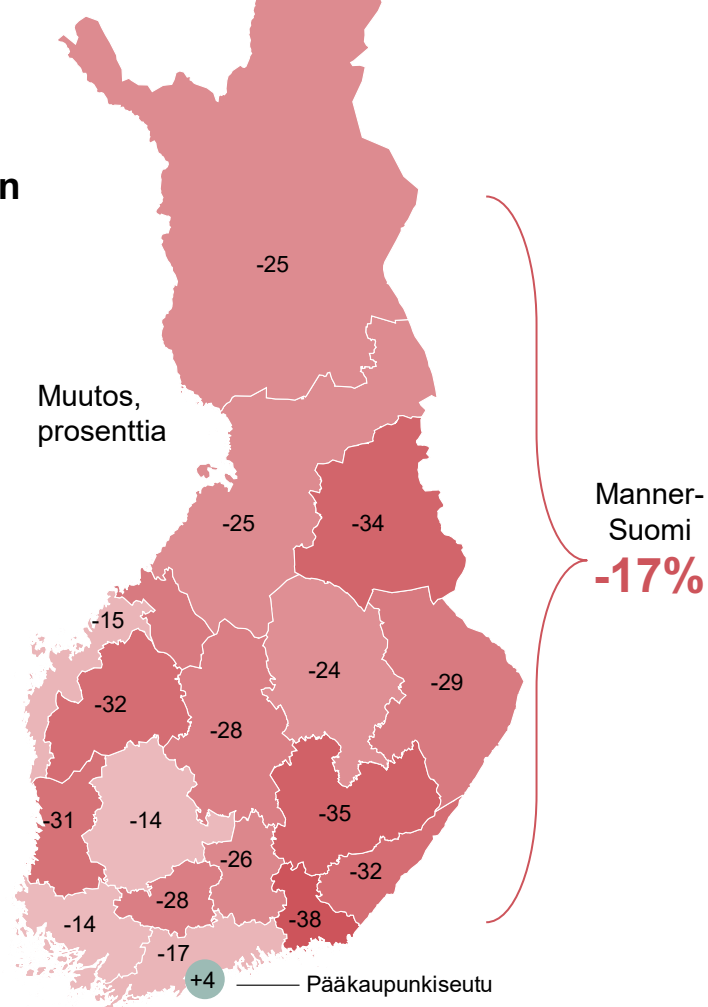
Perusopetusikäisten määrä romahtaa

- Vuonna 2040 perusopetusikäisiä on yli 90 000 nykyistä vähemmän.
- Kunnat eriytyvät: osassa oppilasmäärä laskee jyrkästi, osassa kasvaa.

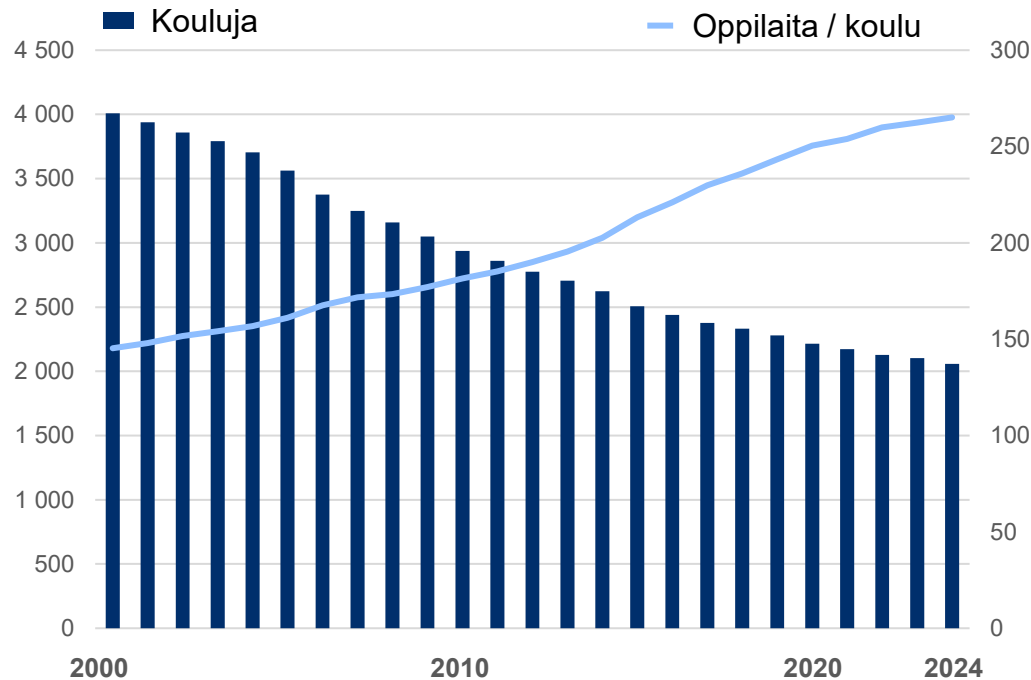
7–15-vuotiaiden määrä vuosina 2023–2040

Lähde: Tilastokeskus, väestötilasto ja väestöennuste 2024

Peruskoulujen määrä on puolittunut

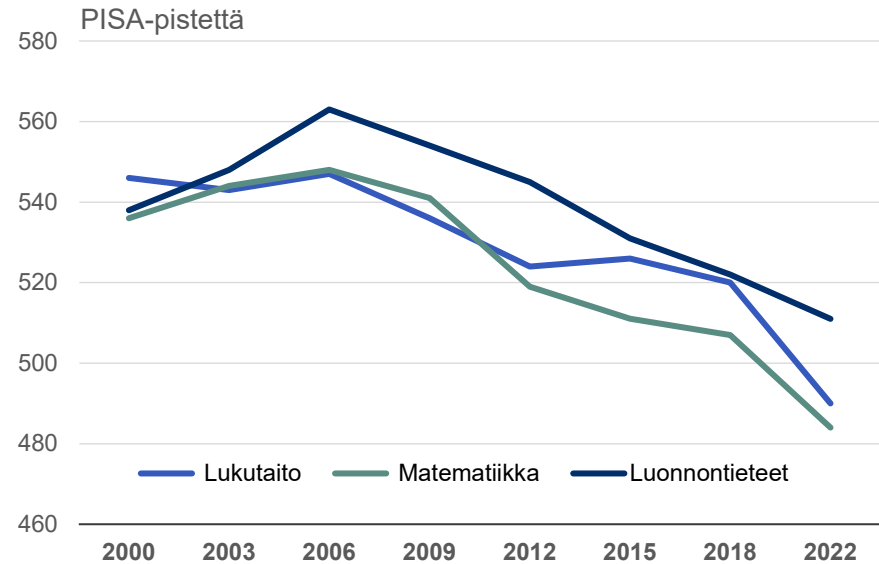

- Peruskoulujen määrä on puolittunut 2000-luvulla noin 4 000 koulusta reiluun 2 000 kouluun.
- Erityisesti pienten koulujen määrä on vähentynyt, suurten (yli 500 oppilasta) puolestaan kasvanut.
- Vuonna 2024 lähes joka neljännessä kunnassa oli yksi peruskoulu.

Lähde: Vipunen

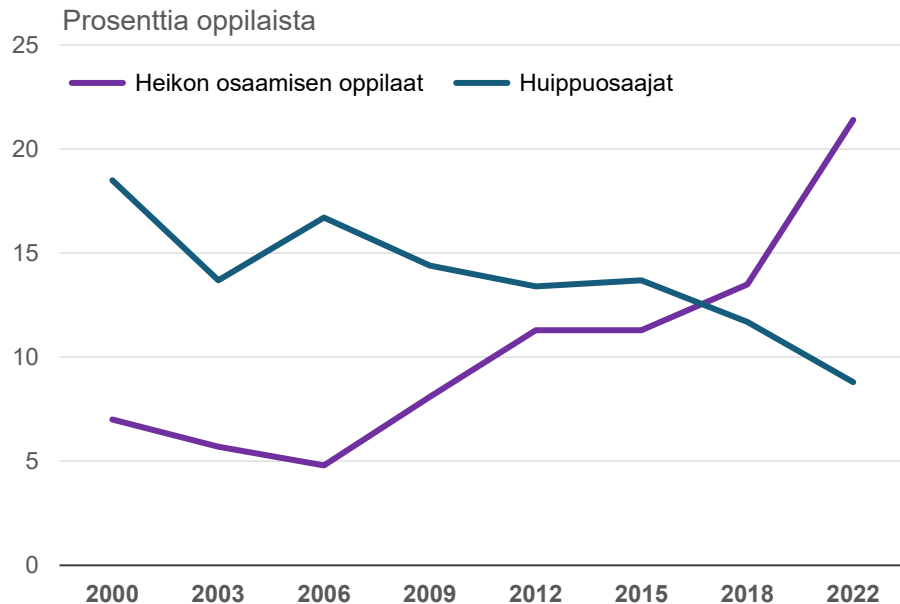
Oppimistulokset ovat laskeneet pitkään

- PISA-tutkimuksessa on seurattu perusopetusta päättävien oppilaiden lukutaidon, matematiikan ja luonnontieteiden osaamisen kehitystä.
- Oppimistulosten kehitys on ollut laskusuuntainen noin kaksikymmentä vuotta.
- Osaamisen heikentyminen näkyy myös mm. PIRLS, TIMSS -tutkimuksissa, Karvin oppiainekohtaisissa arvioinneissa sekä yliopistojen oppimistulostutkimuksissa.

Lähde: OECD PISA-tutkimukset 2000-2022

Heikosti osaavia on entistä enemmän ja huippuosaajia vähemmän

Lähde: OECD PISA-tutkimukset 2000-2022

PISA-lukutaidossa

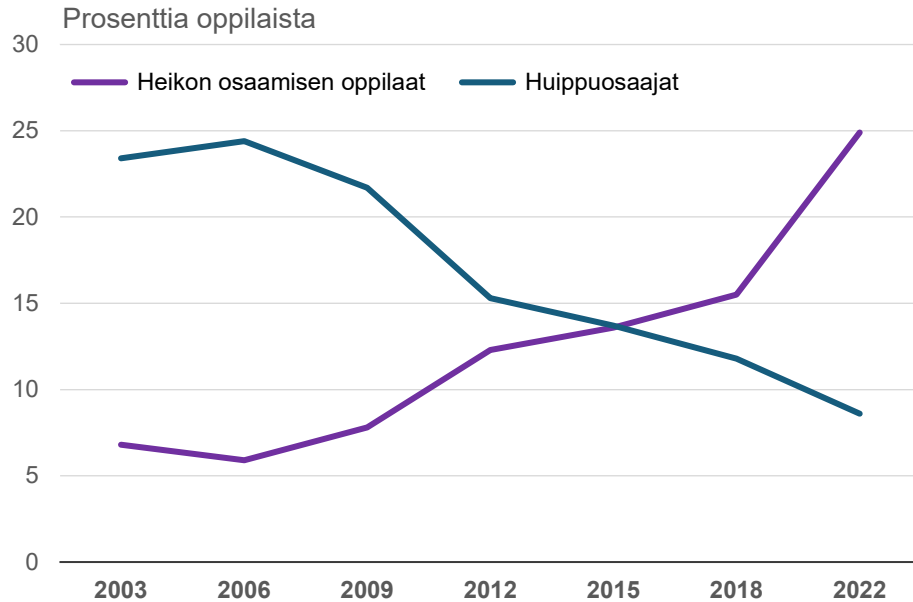
Heikkojen lukijoiden osuus on kolminkertaistunut

- Vuonna 2000: **7 %**
- Vuonna 2022: **21,4 %**

Huippuoppilaiden osuus on pudonnut

- Vuonna 2000: **18,5 %**
- Vuonna 2022: **8,8 %**

Heikosti osaavia on entistä enemmän ja huippuosajia vähemmän

Lähde: OECD PISA-tutkimukset 2000-2022

PISA-matematiikassa

Heikkojen osaavien osuus on kolminkertaistunut

- Vuonna 2000: **6,8 %**
- Vuonna 2022: **24,9 %**

Huippuoppilaiden osuus on pudonnut

- Vuonna 2000: **23,4 %**
- Vuonna 2022: **8,6 %**

Oppimistulosten vaihteluun vaikuttavia tekijöitä

- Sosioekonominen tausta
- Oppimisvalmiudet
- Motivaatio
- Sinnikkyys
- Hyvinvoinnin heikkeneminen

- Opetus
- Pedagogiset ratkaisut
- Johtaminen
- Koulun arki
- Työrauha

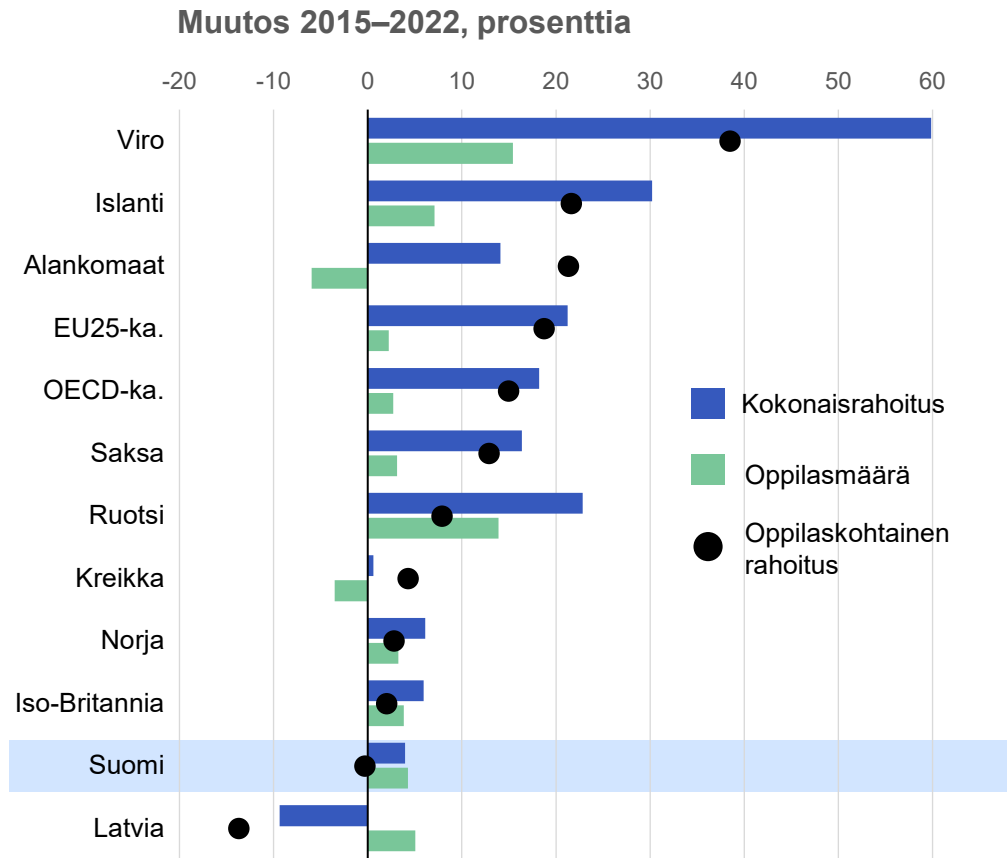
Oppiminen ja hyvinvointi

- Koulutuksen rahoitus ja henkilöstöresurssit
- Koulutuksen arvostus ja sen koettu merkitys

- Yhteiskunnalliset ilmiöt
- Digitaalisen median vaikutus
- Kodin ja koulun yhteistyö

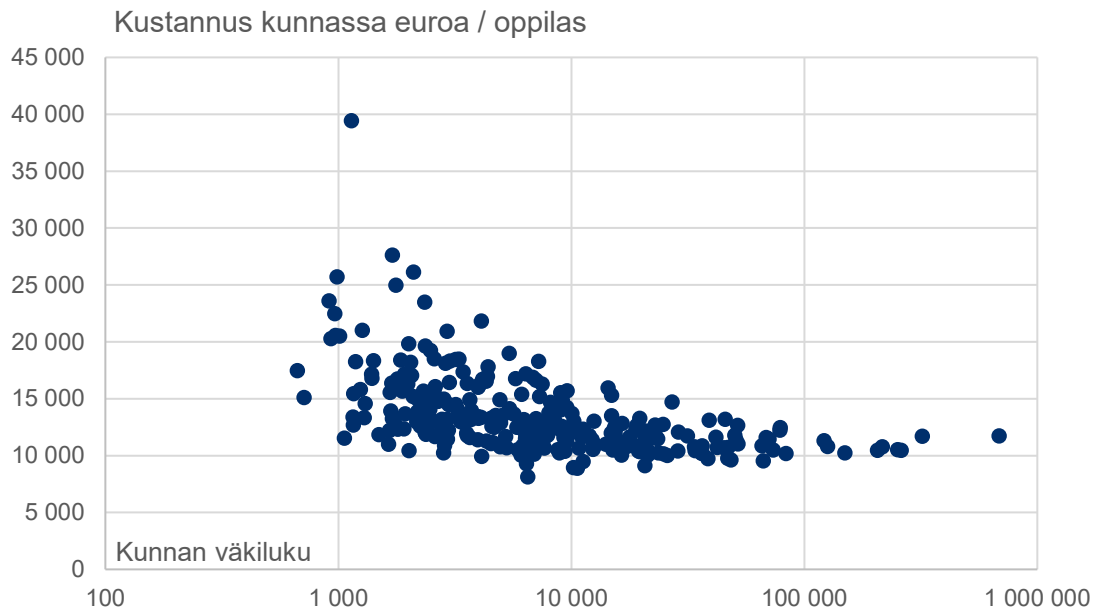
Perusopetuksen rahoituksen muutokset

- Valtaosa OECD-maista on kasvattanut merkittävästi perusopetuksen oppilaskohtaista rahoitusta, riippumatta siitä onko perusopetuksen oppilaiden määrä kasvanut tai vähentynyt.
- Suomessa rahoitus on noudattanut oppilasmääräkehitystä.

Lähde: Education at a Glance 2025, OECD Indicators

Perusopetuksen kustannukset

Lähde: Opetushallitus

- Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset ovat 2000-luvulla nousseet kaikenkokoisissa kunnissa, eniten pienissä ja maaseutumaisissa kunnissa.
- Samalla kustannusrakenne on muuttunut. Opetukseen käytettyjen menojen osuus on pienentynyt ja kiinteistömenojen osuus on kasvanut.
- Varsinkin harvaan asutuissa kunnissa myös kuljetuskustannusten osuus on kasvanut.

Yleistä työryhmistä

- Peruskoulun tulevaisuustyössä 40 asiantuntijan neuvottelukunta
- Väestökehitys- ja oppimistulostyöryhmissä edustukselliset jäsenet eri organisaatioista
- Toimikautena ryhmissä 2024–2026
- Loppuraportit sisältävät **tilannekuvan** perusopetuksen kehityksestä sekä **kehittämistarpeista ja toimenpiteistä** perusopetuksen vahvistamiseksi.

Miten varmistamme lasten oikeuden yhdenvertaiseen koulutukseen koko maassa, kun väestökehitys eriytyy alueiden ja kuntien välillä?

Millaisia toimenpiteitä tarvitsemme, jotta oppilaiden osaaminen käännetään nousuun?

Millä toimenpiteillä edistämme oppilaiden oppimisen edellytyksiä, kuten hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä?

Työryhmien ydinviestit

Peruskouluvisio - Merkityksellinen elämä

Sivistys muutosvoimana Peruskoulun sivistyskäsitteiden ytimessä on tahto käyttää osaamistaan hyvään. Koulu ei vain reagoi ympäröivään muutokseen, vaan suuntaa yhteiskunnan kehitystä kohti myönteistä tulevaisuutta.

Oppiminen ja inhimillinen kasvu Oppimisen tavoitteena on inhimillinen kasvu, jossa vahvat perustiedot ja -taidot yhdistyvät eettisiin, sosiaalisiin ja joustavan ajattelun taitoihin sekä kykyyn ohjata omaa oppimistaan..

Hyvinvointi oppimisen perustana ja tuloksena Oppiminen ja hyvinvointi kytketään entistä voimakkaammin yhteen: hyvinvointi on oppimisen edellytys, ja oppiminen lisää hyvinvointia. Hyvinvointi ymmärretään sekä yksilöllisenä että yhteisöllisenä tavoitteena..

Peruskouluvisio - Elämä yhdessä

Koulu yhteisönä rakentaa yhteistä hyvää Vision peruskoulu asettuu rohkeasti vastavoimaksi yhteisöllisyyttä heikentäville kehityskuluille ja luo osallisuutta tukevia yhteisöjä. Yhteisö ei edellytä samanlaisuutta, vaan antaa tilaa eri ajattelutavoille ja mielipiteille..

Oppimisen ekosysteemi koulun tukena Koulu avautuu koteihin, yhteiskuntaan ja naapurustoihin, ja yhteistyö muiden toimijoiden, kuten eri julkisten palveluiden, yhteisöjen ja yritysten sekä koulun avuksi tulevien kansalaisten kanssa syvenee.

Teknologia ihmisyden palveluksessa Koulu suuntaa jatkuvasti kehittyvää teknologiaa palvelemaan ihmisyden kasvua. Käytettävän teknologian valinta ja soveltaminen koulussa on pedagogisesti arvioitua ja perusteltua..

Peruskouluvisio - Elämä maapallolla

Maapallon rajat koulun keskiössä Peruskoulu rakentaa sivistystä, jolla luodaan ekologisesti kestävää yhteiskuntaa. Perustana on ekologinen, kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys, joka näkyy opittavassa sisällössä sekä kokonaisvaltaisesti koulun arjen toiminnassa..

Luontosuhde syvenee Peruskoulu tuottaa oppilaalle vahvan luontosuhteen, jota värittävät ilo ja ymmärrys luonnon merkityksestä itselle ja koko yhteiskunnalle. Samalla syvenee ymmärrys ihmisen asemasta osana luontoa ja ekosysteemin merkityksestä elämän perustana: maapallo on ainoa kotimme..

Toimijuus vahvistaa toivoa Koulun muutosvoima kannattelee toivoa ja tulevaisuususkoa. Toivo ei tarkoita taitoa odottaa passiivisesti hyvää tapahtuvaksi, vaan ymmärrystä omasta kyvystä toimia hyvän tulevaisuuden eteen – ja mahdollisuudesta tehdä se yhdessä muiden kanssa..

Väestökehitystyöryhmän ydinviestit (1/3)

- Lasten määrän pieneneminen **muuttaa väistämättä perusopetuksen järjestämisen edellytyksiä** Suomessa. Kuntien tilanne eriytyy vahvasti perusopetuksen järjestämisessä.
- Erityisesti harvaan asutuilla alueilla **kouluverkkoa tulisi tarkastella kuntarajat ylittäen ja tehdä rakenteellista yhteistyötä perusopetuksen järjestämisessä**. Kouluverkon sopeuttaminen väestökehitykseen on kuitenkin väistämätöntä.
- Laadukkaaseen perusopetukseen investoiminen on olennaista tulevaisuuden Suomen menestykselle. **Ikäluokkien pienenemisestä vapautuvat valtion resurssit eivät saa automaattisesti** vähentää koulutukseen kohdistettuja resursseja. Peruspalveluiden valtionosuusrahoituksen tulee huomioida nykyistä paremmin perusopetuksen järjestämisen olosuhdetekijöitä sekä väestökehityksen tuomia haasteita.

Väestökehitystyöryhmän ydinviestit (2/3)

- **Tasa-arvoavustus** on tärkeä osa perusopetuksen rahoitusta ja sen taso tulee säilyttää myös jatkossa.
- Varmistetaan, että **opettajan ammatti** pysyy haluttuna ja arvostettuna koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Tuetaan opettajien mahdollisuuksia työskennellä joustavasti perusopetuksen tehtävissä ja hankkia nykyistä joustavammin uusia kelpoisuuksia.
- Perusopetusta kehitetään kaikille yhteisenä kouluna. **Maahanmuuttotaustaisia oppilaita koskevat erilliskorjaukset tulisi pitää mahdollisimman vähäisinä** ja suunnata vasta saapuneille oppilaille, keskittää maahan saapumisen yhteyteen ja olla riittävän tehokkaita.

Väestökehitystyöryhmän ydinviestit (3/3)

- Tunnistetaan, että etäyhteyksiä hyödyntävä opetus on mahdollisuus turvata kelpoisten opettajien antama opetus ja monipuolistaa opetusta. Kehittämisessä lähtökohtana on jatkossakin lähiopetus. **Työryhmä esittää seuraavaan hallitusohjelmaan etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen rajattua kokeilua vertailuryhmineen.**
- Väestökehitys vaatii **pitkäjänteistä strategista suunnittelua ja sopeutumista uuteen tilanteeseen** koulutusjärjestelmän kaikilla tasoilla: kunnissa, valtiolla, opettajia ja rehtoreita koskevissa kysymyksissä, rahoitusjärjestelmää uudistettaessa ja tulevaa lainsäädäntöä valmistellessa. Pikaisia ratkaisuja ei ole. Väestökehitys tulee olemaan vahvasti seuraavankin hallituksen agendalla.

Oppimistulostyöryhmän ydinviestit (1/4) - Rahoitus

- Oppimistulosten nostamisen tavoite on realistinen vain jos **koulutuksen resurssit** tukevat tätä tavoitetta. Nykyjärjestelmässä rahoitus ei vastaa riittävästi opetuksen järjestämisen kasvaviin kustannuksiin. Oppilasmäärän väheneminen ei saa johtaa samassa suhteessa rahoituksen vähenemiseen.
- **Perusopetuksen rahoituksen taso** tulisi varmistaa valtionosuusprosenttia korottamalla. Rahoituksessa tulee huomioida kuntien erilaistuvat tilanteet.
- Oppilaiden väliset **osaamiserot** ovat kasvaneet ja **kotitausta** vaikuttaa entistä enemmän oppimistuloksiin. Koulutuksellista tasa-arvoa edistävällä valtionavustuksella on tärkeä rooli koulutuksen rahoituksen kokonaisuudessa.
- **Tasa-arvorahan taso** tulisi korottaa vastaamaan tosiasiallista tarvetta sekä edistää rahoituksen ennakoitavuutta vakiinnuttamalla rahoituksen taso seuraaviksi hallituskausiksi.

Oppimistulostyöryhmän ydinviestit (2/4) - Opetussuunnitelma

- Hallitus on käynnistänyt osaamistakuun valmistelun lainsäädäntömuutoksella. **Osaamistakuun** toteuttaminen edellyttää opetussuunnitelman perusteiden uudistamista.
- **Opetussuunnitelmauudistuksessa** perusopetuksen oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vähennetään ja selkeytetään vaatimustasoa laskematta. Oppiainekohtaisten tavoitteiden, sisältöjen ja arviointikriteereiden tulee muodostaa johdonmukainen vuosiluokittain etenevä kokonaisuus.
- Opetussuunnitelman perusteiden kehittämisen yhteydessä **vahvistetaan oppilaiden luku- ja kirjoitustaitoa** lisäämällä konkreettisesti lukemisen määrää pysyvin toimenpitein.
- Varmistetaan uudistuksen yhteydessä **riittävä tuki ja täydennyskoulutus.**
- **Kevennetään opetuksen järjestäjien hallinnollista työtä** vähentämällä oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen osalta paikallisesti päätettäviä asioita.

Oppimistulostyöryhmän ydinviestit (3/4) – Oppilaan arviointi

- Koulutuksen arviointia ja oppilaan arviointia kehitetään niitä kumpaakin erikseen ohjaavien lainsäädäntöjen pohjalta.
- **Koulutuksen arviointia** kehitetään opetussuunnitelmauudistuksen linjassa niin, että arviointi kohdistuu yksityiskohtaisemmin vuosiluokkakohtaisten tavoitteiden toteutumiseen valtakunnallisesti.
- Opettajan toteuttaman **oppilaan arvioinnin** tueksi laaditaan opetussuunnitelman tavoitteisiin ja arviointikriteereihin pohjautuva tehtäväpankki.
- **Tehtäväpankki** tukee oppilaan arviointia perusopetuksessa vahvistamalla arviointikäytäntöjen johdonmukaisuutta ja tarjoamalla vertailukelpoista tietoa oppilaiden osaamistasosta ja edistymisestä suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin.
- Koulutuksen arvioinnin tai oppilaan arvioinnin tuloksena ei saa muodostua koulujen vertailua mahdollistavia rankinglistoja.
- Selkeytetään ja täsmennetään perusopetuslain mukaista opetuksen järjestäjien itsearviointiperiaatetta.

Oppimistulostyöryhmän ydinviestit (4/4) - Hyvinvointi

- Käynnistetään pitkäjänteinen **kouluyhteisön työ- ja toimintatapojen sekä hyvinvoinnin kehittämishanke**, Meidän koulu, vuosille 2027–2031. Hyvinvoinnista huolehtiminen on koko koulun henkilökunnan tehtävä.
- Vahvistetaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia edistäviä toimia eli **yhteisöllistä opiskeluhuoltoa** kouluissa. Vahvistetaan **tukioppilastoimintaa** ja selkeytetään **luokanohjauksen kokonaisuutta** yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin edistämisessä.

Keskinäisriippuvuuksien merkitys

- Kaikki politiikkatoimet, jotka heikentävät lapsiperheiden hyvinvointia ja taloudellista asemaa vaikuttavat suoraan koulujen toimintaympäristöihin, lasten oppimisedellytyksiin ja tätä kautta oppimistuloksiin.
- **Yhteiskunnallista ymmärrystä politiikkatoimien keskinäisriippuvuuksista on lisättävä.** Seuraavassa hallitusohjelmassa on kiinnitettävä huomiota lapsiperheiden hyvinvointia vahvistaviin toimiin.

Kiitos

